

2022-03-22

Avdelningen för Ekonomi och styrning
Måns Norberg/Annika Wallenskog

Statsrådsberedningen
Statsrådet Mikael Damberg, Finansdep
Statsrådet Morgan Johansson, Justitiedep
Statsrådet Anders Ygeman, Justitiedep

Hemställan om tillägg och ändringar i förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. avseende kostnader för de som flytt från Ukraina

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) hemställer att regeringen skyndsamt genomför nedan föreslagna förändringar i förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl., nedan kallad asylersättningsförordningen. Ändringarna möjliggör för kommuner att, utan omfattande administrativa insatser, få ekonomisk kompensation för de insatser som görs för de som flyr från Ukraina och väntar på att få ansöka om uppehållstillstånd hos Migrationsverket samt de som har fått ett uppehållstillstånd med stöd av det så kallade massflyktsdirektivet och som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

Bakgrund

SKR har tagit del av Migrationsverkets hemställan om ändringar i ovan rubricerad förordning (dnr 1.1.2-2022-4634). SKR anser att andra förändringar behövs för att kommuner ska få rimliga ekonomiska förutsättningar att bistå staten i det initiala mottagandet av de som flyr från Ukraina.

De föreslagna ändringarna och tilläggen syftar bl.a. till att kommunerna ska få rimlig kostnadstäckning för iordningsställande och avveckling av så kallade evakueringsplatser, drift av evakueringsplatser, handläggning av, och utbetalt ekonomiskt bistånd enligt LMA samt det initiala mottagandet av ensamkommande barn. Ändringarna syftar också till att förenkla administrationen för såväl kommunerna som Migrationsverket.

SKR vill också säkerställa att ankomstkommuner för ensamkommande barn är berättigade till ersättning för samtliga boendedygn, oaktat om dessa barn har hunnit registreras hos Migrationsverket eller ej.

Föreslagna förändringar

Ersättning för evakueringsboenden

Enligt 18 § asylersättningsförordningen har en kommun rätt till ersättning för det bistånd som har betalats ut enligt 3 a § andra eller tredje stycket LMA. Migrationsverket har i ovannämnd hemställan föreslagit att orden ”betalat ut” i 18 § ändras till ”lämnat”. En sådan ändring innebär enligt SKR:s uppfattning att kommuner kan ansöka om ersättning för såväl ekonomiskt bistånd enligt LMA som annat bistånd enligt samma lag, exempelvis kostnader för logi. Det är dock oklart i vilken utsträckning kostnader för iordningsställande av boendeplatser, ej belagda platser samt olika kringkostnader som är kopplade till boendet som kommer att ersättas med stöd av 18 § asylersättningsförordningen. Ersättning med stöd av denna bestämmelse är inte heller möjligt avseende boende till de som ännu inte fått uppehållstillstånd och inte omfattas av LMA.

SKR föreslår att det i asylersättningsförordningen införs en bestämmelse om ersättning till kommuner för anordnande av boende. Ersättningen syftar till att ersätta kommuner för kostnader kopplade till iordningsställande samt drift av tillfälliga boendeplatser, så kallade evakueringsplatser, som kommuner tillhandahåller på uppdrag av statliga myndigheter, till personer som flytt från Ukraina. Med hänsyn till att det kan dröja innan de som behöver boende får registrera sin ansökan om uppehållstillstånd samt få beslut behöver ersättningen som beviljas med stöd av bestämmelsen utformas på ett sådant sätt att kommunen även får ersättning för boendekostnader avseende individer som ännu inte fått uppehållstillstånd.

För att administrationen av ersättningsansökningar avseende boende ska kunna förenklas och hanteras även vid ett högt mottagande föreslår SKR att kommunen kompenseras med en schabloniserad ersättning per iordningsställd plats enligt överenskommelse med berörd myndighet, och påbörjad 30-dagarsperiod. Ersättningen syftar till att täcka kommunernas kostnader för iordningsställande, drift och avveckling av boendeplatser, samt kost. Vidare bedömer SKR att det krävs en förenklad redovisning till Migrationsverket, genom att kommunen i ansökan enbart uppger antalet iordningsställda platser per påbörjad 30-dagarsperiod som grund för ersättning samt att rätt till ersättning ska föreligga oavsett om platsen är belagd eller inte. Enligt SKR:s bedömning ska schablonersättningen motsvara 24 000 kronor per plats och påbörjad 30-dagarsperiod. Kommuner med en högre kostnadsbild ska kunna ersättas för överskjutande kostnader utöver schablonersättningen. Ersättningen ska betalas ut efter uppvisande av faktiska kostnader som överstiger den schabloniserade intäkten. SKR vill understryka behovet av ett enkelt återsökningsförfarande.

Ersättning för ekonomiskt stöd enligt LMA

Det är också viktigt att kommunerna får en rimlig kostnadstäckning för handläggningen av ekonomiskt bistånd enligt LMA. SKR bedömer att det finns en risk för att Migrationsverket inte kommer att ha förmåga att erbjuda omedelbar logi och ekonomiskt stöd till alla som får uppehållstillstånd som massflyktingar, vilket i sig aktualiserar kommunens ansvar enligt 3 a § tredje stycket LMA. Belastningen på den del av kommunen som handlägger LMA-ersättning riskerar därmed att bli stor. Till detta ska läggas ett administrativt betungande återsökningsförfarande.

SKR föreslår att 18 § asylersättningsförordningen ändras i syfte att kommunen ska kunna uppbära ersättning för utbetalt bistånd med ett schabloniserat belopp per person som beviljats ekonomiskt stöd med stöd av 3 a § tredje stycket LMA. Under dessa specifika förutsättningar som nu råder bör kommunen också beredas möjlighet att ansöka om samma ersättning enligt samma princip för de individer som beviljas bistånd enligt SoL då de på grund av väntetider hos Migrationsverket varit förhindrade att registrera sig.

Ändringen syftar till att minska kommunernas och Migrationsverkets administrativa kostnader samt ge kommunerna ersättning för såväl handläggningskostnader som utbetalt ekonomiskt stöd. Enligt SKR:s bedömning ska ersättningen täcka alla eventuella utbetalningar av ekonomiskt stöd under maximalt 30 dagar samt kostnader för handläggning av ansökningarna. Efter 30 dagar ska en ny ersättningsperiod inträda. För att administrationen av ersättningsansökningar ska kunna hanteras även vid ett högt mottagande bedömer SKR att det är rimligt att kommunen, i ansökan, endast redovisar det totala antalet individer som beviljats bistånd enligt LMA under en 30-dagarsperiod.

SKR föreslår att det schabloniserade ersättningsbeloppet ska vara 5 000 kronor per vuxen person och 30-dagarsperiod och 3 000 kronor per barn och 30-dagarsperiod. Om ersättningsnivåerna enligt LMA och förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande förändras kan dessa belopp behöva justeras.

Ersättning för boendedygn i ankomstkommun

SKR anser att det ska tydliggöras att ankomstkommunen har rätt till ersättning med stöd av 11 § asylersättningsförordningen från och med tidpunkten för när kommunen beslutar om tillfälligt boende för barnet, även om barnet vid denna tidpunkt inte ansökt om uppehållstillstånd.

Enligt 11 § nyssnämnd förordning har en ankomstkommun för ett ensamkommande barn rätt till ersättning för kostnader för tillfälligt boende (ankomstboende) med 3 000 kr per barn och dygn i väntan på att

Migrationsverket fattar beslut om att anvisa en kommun som ska ordna boendet. Ersättning ska betalas ut fram till det datum som anges i anvisningsbeslutet, men det saknas ett tydliggörande i bestämmelsen avseende från vilken tidpunkt kommunen kan beviljas ersättning för tillfälligt boende.

Det kommunala ansvaret för ett barn utan vårdnadshavare som vistas i kommunen inträder i princip vid den tidpunkt som kommunen får kännedom om barnet. Om barnet befinner sig i landet utan en förälder eller någon som får anses ha trätt in i förälderns ställe kan det bli aktuellt att besluta om bistånd enligt socialtjänstlagen redan vid denna tidpunkt, även om barnet ännu inte ansökt om uppehållstillstånd.

Massflyktsdirektivet innebär att de som flyr från Ukraina ska få ett omedelbart uppehållstillstånd inom EU. Migrationsverkets begränsade möjligheter att ta emot ansökningar om uppehållstillstånd från dem som flytt från Ukraina medför dock att många individer inte får lämna in sin ansökan vid ankomsten. Med nuvarande situation kan det ensamkommande barnet vara placerat enligt socialtjänstlagen under förhållandevis lång tid utan att kommunen får ersättning för vårdkostnader och boende. Kommunens möjlighet att få ersättning för kostnader som följer av mottagandet av personer på flykt blir följaktligen beroende av Migrationsverkets förmåga att pröva ansökan om uppehållstillstånd. En oförmåga från staten att fullfölja sitt ansvar att omedelbart bevilja massflyktingar uppehållstillstånd ska inte påverka kommunens möjligheter att få ersättning för de kostnader som följer av mottagandet.

Med hänsyn till det nu anförda anser SKR att ankomstkommunens rätt till ersättning ska inträda vid tidpunkten som kommunens kostnader uppstår, vilket som utgångspunkt torde vara när kommunen beslutar om tillfälligt boende till barnet.

Ersättning för utbildningskostnader

SKR anser att det i 3 § asylersättningsförordningen måste klargöras att bestämmelsens tredje stycke inte gäller för de som får uppehållstillstånd med stöd av massflyktsdirektivet.

Kommunens rätt till ersättning för utbildningskostnader gäller barn som avses i 1 § första stycket LMA, det vill säga även massflyktingar, utom i fall som avses i 3 § tredje stycket asylersättningsförordningen. I tredje stycket anges att rätt till ersättning enligt första stycket 1 inte finns för barn som bor hos en vårdnadshavare med uppehållstillstånd, utom i fall då vårdnadshavaren omfattas av 8 § andra och tredje styckena LMA.

SKR bedömer att massflyktingar inte omfattas av 8 § andra och tredje styckena LMA. SKR anser inte heller att det av 3 §

asylersättningsförordningen följer att bestämmelsens tredje stycke inte ska tillämpas avseende de som får uppehållstillstånd med stöd av massflyktsdirektivet. En tolkning av ordalydelsen i 3 § asylersättningsförordningen kan således innebära att kommunen saknar rätt till ersättning för utbildningskostnader avseende alla barn som bor med en vårdnadshavare som fått uppehållstillstånd med stöd av massflyktsdirektivet. Det är enligt SKR uppenbart att det inte kan ha varit regeringens avsikt att 3 § tredje stycket ska avse de som får uppehållstillstånd med stöd av massflyktsdirektivet.

Ikraftträdande

SKR föreslår att förordningsändringarna ska gälla retroaktivt från den 4 mars 2022.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape
Ordförande